

Chvilka se Zdenkem Rykrem
Jindřich Chalupecký, 1933

Byl jsem u Rykra nedlouho před jeho výstavou, kterou teď otevřel u Rubeše. Snad by bylo užitečné publikovat úryvek z rozhovoru s ním in margine této výstavy i jako časový dokument.

Myslím, že Vaše obrazy nebudou příliš srozumitelné návštěvníkům Vaší výstavy;, málo se podobají běžné produkce a není zřetelná jejich souvislost s tím, co jste dělal dříve, co jste vystavoval loni...

Vy říkáte nesrozumitelné? Vždyť mně je to zcela jasné; jsou to jen nejčistší konsekvence, ke kterým krok za krokem docházím. Lekám se chvílemi té cesty, ale nedá se skutečně nic dělat. Pokud se týká té mé rozdílnosti od druhých, zdá se mi, že hlavně je tu rozdíl v jakési reálnosti, která je ve mně a o kterou stále bojuji. Zásadně odmítám tzv. snový surrealismus, hraničící se spiritistickou a artisní libovolností a nesmyslností – chci za všech okolností pracovat na pevné bázi života. Podobá se to trochu zaklínání životních faktů a pocitů a myslím, že hlavní rozdíl, který je tady od starších věcí, e vy smyslu barevném. To pokládám za letošní přínos ve své práci; konečně jsem dobyl a přehodnotil barvu ve tvar. Variace mezi studenými a teplými barvami těsně souvisejí s rozdíly mezi tvary a těžkými a lehkými, ostrými, mrazivými, veselými, nabubřelými... Za jeden z dalších pokroků pokládám konečně osvobození se od motivu: dostal jsem se už skutečně do obrazovosti, která je zcela svěbytná. Ovšem doposud obraz zůstává vyhraněně případový, odtud také ty tituly – Červnové ráno, Slunce nad malým městem atd.

V ateliéru je řada „předmětů“ z papíru, dřeva, drátu, provazů a jiných nejrůznějších materiálů, zcela abstraktních...

Tyhle věci ještě letos nevystavím, pokládám je ještě za příliš nové. Jsou to zase nejjasnější konsekvence, chci se tady docela osvobodit v uměleckém výrazu od jakýchkoliv konvencionálních zážitků, upomínek, vzpomínek a jít přímo do nejčistšího a nejvlastnějšího výtvarného projevu. Dostávám se tím k takové svobodě, že není takřka materiálu, který bych nemohl využítkovat, a musím se přiznat, že pociťuji teprve teď definitivně puštěnou uzdu své výtvarnické vášni a stávám se výtvarníkem v pravém smyslu slova, to je člověkem, který vytváří skutečně nové věci.

Mluvíte proti surrealismu, ale nemají Vaše tzv. abstraktní věci též vztah k psychickému skutečnu, jak jej formuluje surrealismus? Nejsou i jejich tvarosloví i jejich podoba docela surrealistické?

Nemluvm o surrealismu, mluvm raději o pokubistickém umění. Bráním se proti tomu, hlavně že je mi odporná ilustrativnost některých surrealistů, kteří jsou v podstatě naturalisté pracující s jakýmsi surrealistickými rekvizitami. Maloval-li se dříve západ slunce nad lesem, maluje se dnes škeble, nad ní křížek a tím provlíknutá holubička. Tady je ten bod, proti kterému jsem. Jedná se mi o zvýtvarněné hodnoty duševního světa, a ne o kombinovaný opis. Jde mi o bary a tvary a dneska již o každý materiál vůbec. Prošel jsem letos periodou jakéhosi symbolismu, abych se mohl bezpečněji ohybovat v citových hnutích, která chci obrazy vyjádřit. Užíval jsem symbolů nejjednodušších a nejmarkantnějších a hlavně jsem si tento způsob absolvoval na keramikách z Mallorky, tam jsem si rozehrál tu symbolizační schopnost a seznal, jak docela jinak se formuluje symbol v zemi tak vysoko navršených kulturních vrstev než u nás. To jsem viděl, například když jsem dělal keramiky v Bechyni – tady jsem se ke všeobecnému symbolu za živého boha nemohl dostat. Dopadly mi naturalisticky.

O těch věcech, co tady mám v ateliéru, mi lidé říkají, nerobím-li pro dětičky draky, mohu jim říci jen toto: Představte si, že jste neviděl ještě žádné zvíře, ani koně, ani ptáka, ani mouchu; a teď byste najednou potkal lva. Nebo ještě lépe: Co byste cítil, kdybyste se ocitl prvních pět minut na světě. Tady jsme u těch absolutních výtvarných věcí, kde není zážitků, vzpomínek, asociací, kde je jen čistá výtvarnost. Dá-li pánbů zdraví, za rok budu o tom moci říci víc.